

Folkhälsomyndigheten

Remissyttrande

Mottagare

Socialdepartementet
103 33 Stockholm
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.hc@regeringskansliet.se

Handläggare

Enheten för psykisk hälsa och
suicidprevention
Jenny Telander

Datum

2025-01- 24

Vårt ärendenummer

04185-2024

Ert ärendenummer

S2024/01708

Betänkande (SOU 2024:66) Livsviktigt lärande - fler vägar till kunskap för att förebygga suicid

Sammanfattning

Folkhälsomyndigheten tillstyrker förslaget om inrättande av en nationell utredningsfunktion i syfte att bidra till att förbättra samhällets lärande om suicid, samt tillhörande förslag som syftar till att ge den nationella utredningsfunktionen nödvändiga förutsättningar för att bedriva utredningsverksamheten, men med nedan lämnade kommentarer.

Folkhälsomyndigheten avstyrker förslaget att utredningsmyndigheten ska informera statliga förvaltningsmyndigheter som är ansvariga för tillsyn när ett utredningsärende inleds.

Folkhälsomyndigheten tillstyrker att Folkhälsomyndigheten får i uppdrag att, med stöd av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Socialstyrelsen, genomföra ett utvecklingsarbete för att stödja utvecklingen av suicidpreventiva analyser i lokal samverkan mellan kommunala, regionala och statliga aktörer.

Folkhälsomyndighetens kommentarer

8.1.1 En nationell utredningsfunktion som bidrar till samhällets lärande om suicid

Folkhälsomyndigheten delar utredningens bedömning om att det finns behov av ett bredare lärande efter suicid, där fler samhällsaktörer bidrar till att öka förståelsen för vad som kan göras för att förebygga och förhindra suicid.

Folkhälsomyndigheten delar också bedömningen om att en nationell utredningsfunktion kan bidra till att förbättra samhällets lärande om suicid.

8.1.2 Den nationella utredningsfunktionen bör inrättas i en befintlig myndighet och uppdraget regleras i en ny lag

Folkhälsomyndigheten delar utredningens bedömning att Folkhälsomyndigheten har de förutsättningar som behövs för att ta ett nationellt ansvar för utredningar efter suicid. Folkhälsomyndigheten tillstyrker därför förslaget om att Folkhälsomyndigheten bör få ett nytt uppdrag att inrätta en nationell utredningsfunktion i form av ett nationellt centrum för suicidutredningar, som ska utreda och analysera inträffade suicid.

8.1.3 Utredningarnas syfte och genomförande

Folkhälsomyndigheten tillstyrker förslaget angående hur utredningarnas genomförande ska regleras, men anser att formuleringen i fråga om att höra närstående behöver ses över. Myndigheten anser också att resonemangen i fråga om utredningsfunktionens inhämtande av underlag behöver utvecklas.

Vad gäller närståendes medverkan bör regleringen tydligare visa att deltagandet är frivilligt. Detta framgår av resonemang i utredningen, men inte direkt av lagtexten. I lagtexten framstår de närståendes deltagande som obligatoriskt, om inte utredningsfunktionen gör en egen bedömning att det vore uppenbart olämpligt. Ett alternativ kunde vara att formulera kravet som att närstående *ska ges möjlighet* att höras vid genomförande av en utredning.

Även beskrivningen av närståendes deltagande i motiveringen kan behöva utvecklas. Det anges på sidan 214 att *"I de fall där närstående inte vill delta i utredningen bör utredningsfunktionen överväga om det är lämpligt att fortgå med utredning av ärendet. Om närstående motsätter sig att en suicidutredning görs --- bör utredningsfunktionen respektera de närståendes önskan och avsluta utredningen."* Folkhälsomyndigheten anser att formuleringen behöver utvecklas, så att det framgår att en bedömning av om utredningen ska fortgå utan närståendes deltagande ska göras i varje enskilt fall. Det kan troligen finnas situationer när närstående inte önskar höras, men ändå vill att en utredning görs. Det kan uppstå situationer där närstående har inbördes motstridiga viljor i fråga om en utredning ska göras eller inte. Det kan också vara så att olika grupper i befolkningen har olika syn på suicid och därmed olika inställning till utredningens genomförande, vilket skulle kunna motverka kunskapsinhämtning. En bedömning behöver göras i den individuella situationen.

8.1.4 Tillämpningsområde – under vilka förutsättningar får en utredning inledas

Folkhälsomyndigheten delar utredningens bedömning att kunskapen om varför barn tar sitt liv är begränsad, samt att samhället har ett särskilt stort ansvar för barns välbefinnande och tillstyrker därför förslaget att samtliga suicid bland barn bör utredas.

8.1.7 Uppgiftsskyldighet till utredningsmyndigheten

Folkhälsomyndigheten tillstyrker förslaget om skyldigheten att lämna uppgifter på utredningsmyndighetens begäran, men anser att förslaget behöver kompletteras med resonemang om utredningsmyndighetens informationsinhämtning.

När utredningsfunktionen efter förfrågan hos Rättsmedicinalverket fått uppgift om att någon avlidit i suicid, kommer myndigheten ha mycket begränsad information om den avlidna personen; huvudsakligen namn, personnummer och dödssätt. Kontakt med närstående kan ge ytterligare information om vilka kontakter den avlidna haft. Vilka kontakter som i övrigt ska tas i sökandet av information kommer att innebära etiska avvägningar. Själva frågan om en aktör haft kontakt med personen kommer i sig innebära ett överlämnande av den sekretessbelagda uppgiften att personen avlidit i suicid, eftersom frågan ställs i ett sådant ärende. Att söka information om vem som haft kontakt med den avlidne kommer därför i sig att sprida sekretessbelagd information till ett antal aktörer. Hur denna insamling ska kunna göras på ett så integritetssäkert sätt som möjligt bör behandlas vidare i den fortsatta beredningen.

Folkhälsomyndigheten vill i detta sammanhang lyfta in frågan om möjligheten för utredningsmyndigheten att få löpande tillgång till uppgifter i vissa register. Det utredningsmyndigheten skulle behöva vore uppgifter om vilka verksamheter den avlidna varit i kontakt med. Tillgång till sådana uppgifter skulle minska onödig spridning av information om den avlidnas dödssätt under uppgiftsinsamlandet.

8.1.10 Förhållandet till tillsyn

Folkhälsomyndigheten avstyrker förslaget att utredningsmyndigheten ska informera statliga förvaltningsmyndigheter som är ansvariga för tillsyn när ett utredningsärende inleds.

Skyldigheten att informera tillsynsmyndigheter kan bli en omfattande arbetsuppgift, eftersom det troligen kommer vara ett stort antal verksamheter som aktualiseras i utredningarna. Varje person vars suicid utreds kan förväntas ha varit i kontakt med olika hälso- och sjukvårdsinrättningar och flera andra verksamheter. Eftersom kopplingen mellan behov av tillsyn och att personen haft kontakt med verksamheten inte är självklar, blir denna uppgift inte proportionerlig för vare sig utredningsmyndigheten eller tillsynsmyndigheterna.

Myndigheten anser också att en sådan obligatorisk information motverkar avsikten att utredningsverksamheten ska vara tydligt separerad från tillsyn för att inte hämma lärande genom fokus på kontroll och rättelse. Informationsöverföringen blir i sig ett försteg till eventuell tillsyn och kan komma att motverka öppenhet i utredningarnas genomförande.

8.1.11 Personuppgiftsbehandling

Folkhälsomyndigheten tillstyrker förslaget med vissa förslag till ändringar.

I fråga om den rättsliga grunden för behandling av personuppgifter behöver beskrivningen utvecklas vad gäller uppgifter om närstående och andra personer än närstående.

Det anges i betänkandet (s. 242) att utredningsmyndigheten kan komma att inhämta och behandla uppgifter om såväl den avlidna som dess närstående och därefter ges ett antal exempel på vilka uppgifter som kan bli aktuella. I uppräkningslistan anges bland annat ”uppgifter om vilka som var personens närstående”.

Folkhälsomyndigheten ser att formuleringen kan riskera att tolkas som att endast uppgifter om namn och förhållande till den avlidna omfattas när det gäller närstående. Det bör tydligt framgå att utredningsfunktionen har rätt att behandla samtliga personuppgifter som inkommer i utredningsverksamheten, såväl gällande närstående som andra personer. Utredningsfunktionen kommer inte på förhand känna till vilka personuppgifter och rörande vilka personer som kan återfinnas i till exempel journalhandlingar, och behöver tydligt och förutsebart stöd för behandlingen.

Vad gäller den föreslagna formuleringen i förordningen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, första strecksatsen, anser

Folkhälsomyndigheten att skrivningen ”i socialtjänsten” bör tas bort.

Formuleringen gör att personuppgiftsansvarets omfattning blir otydligt och det skulle kunna tolkas som att utredningsmyndigheten är personuppgiftsansvarig för övriga socialtjänstens arbete med att lämna underlag. Skrivningen torde inte heller behövas av andra skäl, eftersom avgränsningen till verksamhet enligt lagen görs, och lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten föreslås kompletteras i fråga om avgränsning av begreppet socialtjänst.

Folkhälsomyndigheten vill även lyfta behov av överväganden i fråga om bevarande och gallring av personuppgifter. I förarbetena till lagen om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall (2007:606) finns sådana överväganden med. Eftersom den föreslagna lagen innehåller bestämmelser om att höra närstående får frågan om gallring av integritetsskäl väga tyngre i detta fall. Det bör övervägas om ett bevarande av känslig intervjudokumentation skulle kunna påverka närståendes vilja att delta i utredningen. En konsekvens av förslaget i dess nuvarande form blir också att uppgifter i personakter hos socialnämnder som enligt lag ska gallras hos socialnämnderna kan komma att bevaras hos utredningsmyndigheten.

8.1.12 Nya bestämmelser om sekretess och tystnadsplikt

Folkhälsomyndigheten tillstyrker förslaget men förordar vissa ändringar och kompletteringar.

Förslaget innebär att utredningsverksamheten kommer att hantera ett stort antal mycket känsliga uppgifter, som kommer att behöva hanteras med stor försiktighet och omsorg om enskildas integritet. I de förarbeten som föregick lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall görs överväganden i fråga om det bör gälla en sekretessgräns mellan verksamheten avseende utredningar av vissa dödsfall och Socialstyrelsens verksamhet i övrigt. Något

motsvarande resonemang finns inte i den aktuella utredningen.

Folkhälsomyndigheten uppfattar att den föreslagna regleringen ger ansvarig myndighet möjlighet att genom utformningen av verksamheten styra om en sådan sekretessgräns uppstår, men anser att det vore lämpligt att lagstiftarens syfte gällande sekretessens gränser framkommer i den fortsatta beredningen.

Den föreslagna regleringen i 10 b § offentlighets- och sekretesslagen innebär såvitt Folkhälsomyndigheten förstår det att sekretess kommer att gälla även för själva förfrågingen om information från utredningsmyndigheten, som i sig kommer innebära att sekretessbelagd information överlämnas. Att så är fallet kan utläsas av formuleringen ”hänför sig till” myndighets verksamhet. Eftersom själva förfrågningarna om information innehåller känsliga uppgifter och kan komma att ställas till ett stort antal aktörer med varierande kunskap om sekretesslagstiftningen vore det önskvärt att det i den kommande beredningen tydligt anges att även de initiala förfrågningarna omfattas av sekretess hos mottagaren.

I fråga om tystnadsplikt i den föreslagna lagens 10 § anser Folkhälsomyndigheten att formuleringen behöver utvecklas, så att det framgår att samtliga uppgifter som hänför sig till utredningsverksamheten omfattas av tystnadsplikt, på samma sätt som för regleringen av sekretess. Som paragrafen är formulerad är det oklart om tystnadsplikt gäller även för de uppgifter som överförs från utredningsverksamheten vid en första förfrågan om information.

8.3.2 Statlig satsning för att stödja utvecklingen av suicidpreventiva analyser i lokal samverkan

Folkhälsomyndigheten tillstyrker förslaget om att Folkhälsomyndigheten får i uppdrag att, med stöd av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Socialstyrelsen, genomföra ett utvecklingsarbete för att stödja utvecklingen av suicidpreventiva analyser i lokal samverkan mellan kommunala, regionala och statliga aktörer. Folkhälsomyndigheten delar utredningens bedömning att sådana suicidpreventiva analyser som görs i samverkan mellan lokala aktörer skulle kunna få ökad spridning till fler delar av landet och mer kraft genom stöd och stimulans.

Folkhälsomyndigheten ser positivt på att det kan ske dels genom stöd i form av utbildning, kunskapsförmedling och vägledning, dels genom statliga stimulansmedel.

Allmän kommentar

Folkhälsomyndighetens tillstyrkande av utredningens förslag bygger på att tillräckliga ekonomiska förutsättningar ges för den föreslagna verksamheten i enlighet med utredningens förslag om anslagsökning som anges i avsnitt 9.5 Samhällsekonomiska konsekvenser.

Beslut i detta ärende har fattats av ställföreträdande generaldirektör Anna Bessö. I den slutliga handläggningen har chefsjuristen Bitte Bråstad och avdelningschef

Josefin P Jonsson deltagit. Biträdande enhetschef Jenny Telander har varit föredragande.

Enligt Folkhälsomyndighetens beslut

Jenny Telander